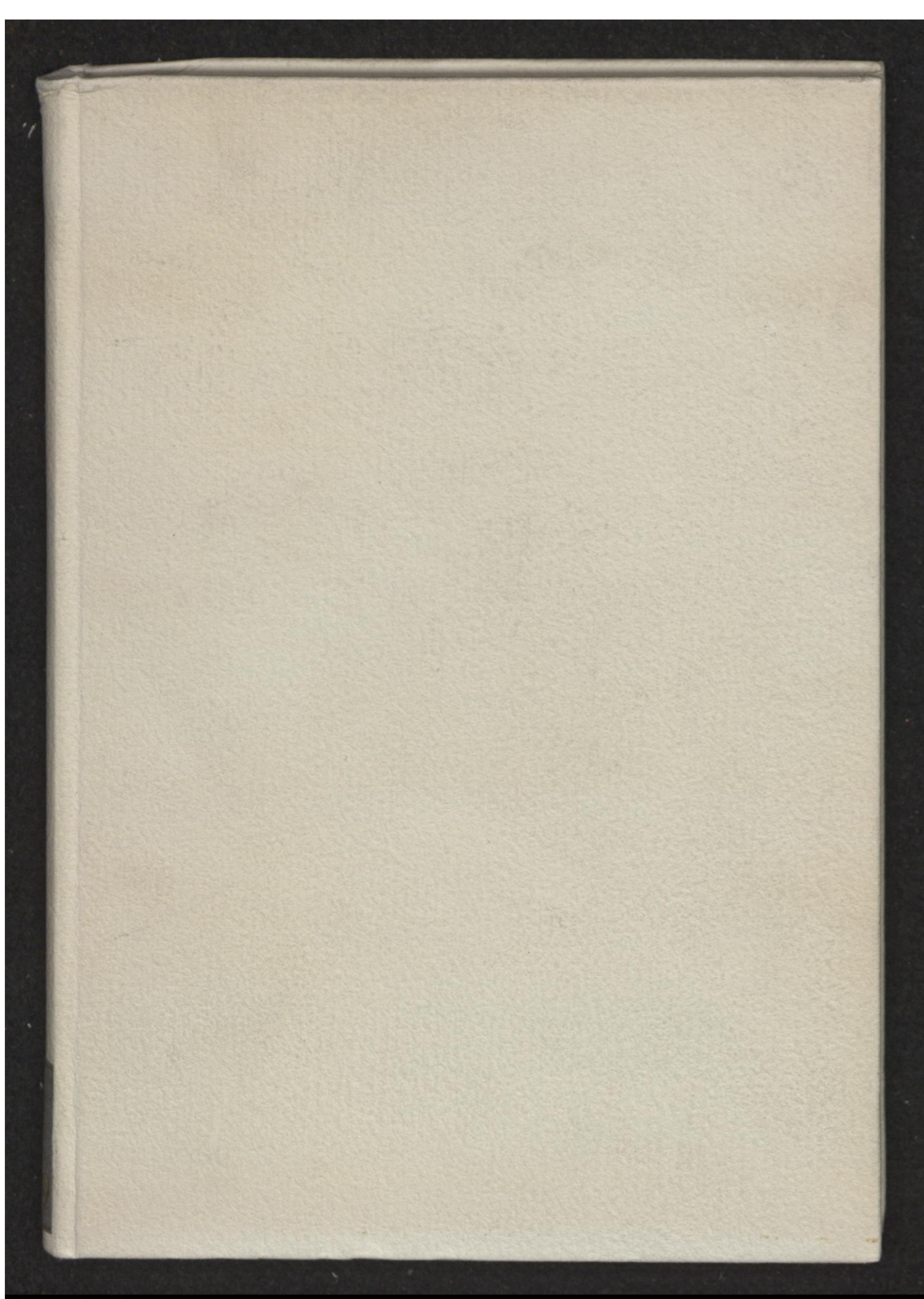
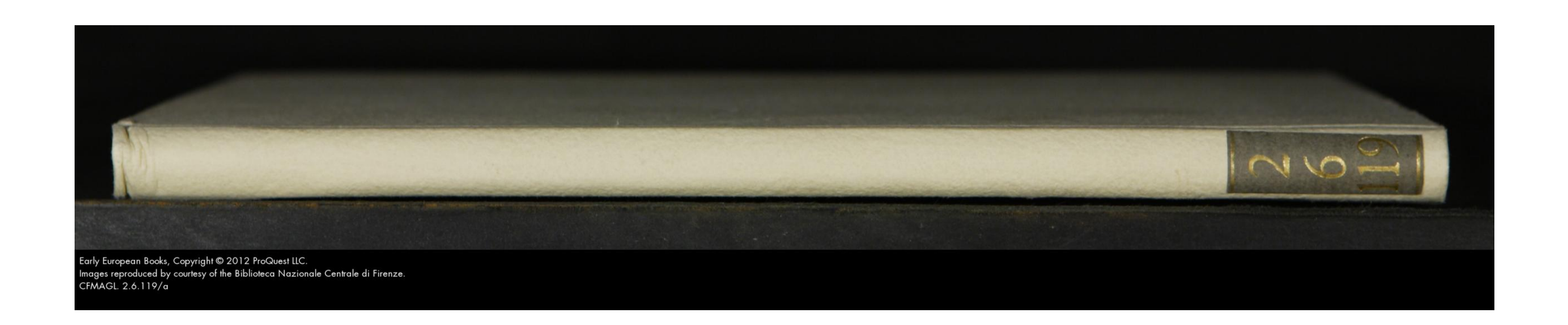
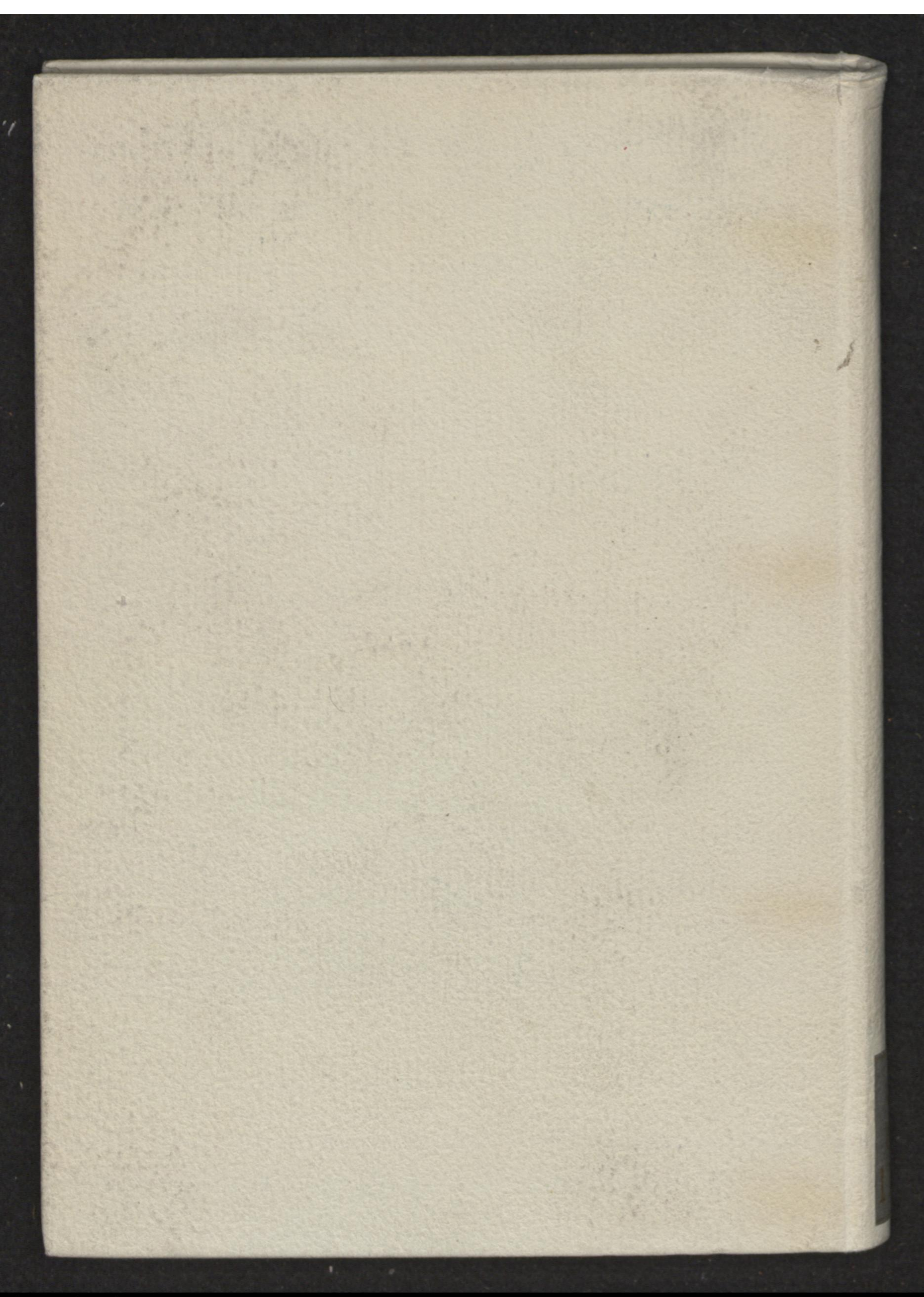
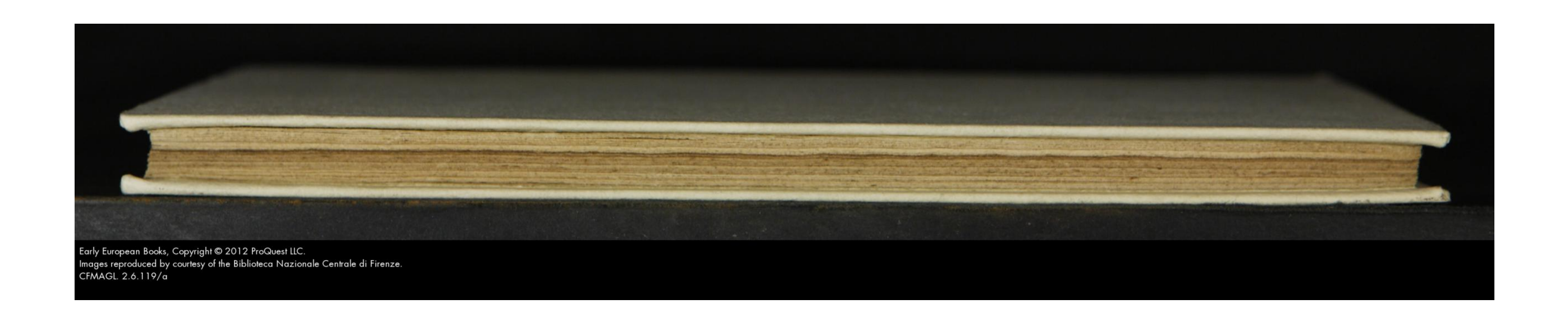

2
6
119

HERMANNI CONRINGII
ASSERTIO JURIS MOGUNTINI IN CORONANDIS REGIBUS ROMANORUM.

EDITIO TERTIA AUCTIOR ET EMENDATIOR.

HELMESTADI,
Excudebat HENNINGUS MULLERUS
CIↃ IↃ C LXIV.

Cum privilegiis perpetuis Vicar. S. R. I.

Summa Privilegiorum.

Cautum est Privilegiis Serenissimorum Potentissimorumque S. R. I. Vicariorum, ne quis unquam libros Hermanni Conringii cura scriptos vel editos, citra ejus heredumque consensum, intra limites Vicariatuum inprimat, aut alibi impressos divendat: pœna delinquentibus dicta, amissionis omnium ejusmodi librorum & solutionis decem marcarum auri. Prout latius definitur ipsis Privilegiorum tabulis.

IUS CORONANDI MOGUNTINUM.

ILlustris est controversia, quæ hodie inter duos Eminentissimos & summos Imperii Principes, Electores & Archiepiscopos, Moguntinum ac Coloniensem agitatur, de jure coronandi Regem quem appellant Romanorum. Moguntinus enim concedit quidem illam coronandi facultatem Coloniensi, si coronatio Aquisgrani aut intra Coloniensem diœcesin instituatur, alibi tamen sibi soli eam vendicat. Ex adverso Coloniensis omne hoc jus Moguntino denegat, tanquam sibi uni omni loco & tempore debitum. Possit videri contentio de re levi: & vero non est in ea salus reipublicæ collocata; attamen interest ipsius quoque reipubl. ut sua cuique dignitas suum jus servetur, præsertim maximis Principibus; quod noceant ejusmodi injuriæ saltim exemplo, & iniquũ ferendo muniant quasi viam licentiæ. Principum sane, Archiepiscoporum cumprimis, in officio est, Sedis quemque suæ jura defendere; præsertim quum illa neutiquam sint propriæ possessionis, quæ pro arbitrio liceat alienare vel negligere. Rogatus sententiam non dubito caussam Eminentissimi Electoris Moguntini approbare: etsi & lecta & cum cura à me sint expensa, quæ ab adversa parte hactenus sunt edita. Idque inductus rationibus validis quam multis. Quas proinde boni publici caussa procul odio & amore, in patrocinium recti & æqui, producam in medium, sermone nudo & simplici, ut eo promptius pateat quoque aliis veritatis inquisitio.

Antequam vero ad rem ipſam aggrediamur, majoris lucis ergo præmittemus nonnulla; quoniam & circa illa impingitur non vulgo tantum, ſed etiam ab iis qui Eminentiſſ. Electorem Colonienſem defendere ſuſceperunt: & tamen ſunt ipſiſſima veri in hoc negotio fundamenta.

I. *Principio* igitur obſervandum eſt, Cæſares noſtros non una corona inſigniri ſolere. Cis Alpes enim in Italia duplex ipſis competit: Romana altera, altera Longobardica. Trans Alpes plærumque non niſi una hactenus fecerunt ſeſe coronari. Interdum tamen & Arelati alteram imponi ſibi curaverunt. Conradus ſane II. Burgundicam illam coronam accepit anno 1033. & filium ſuum qui Patri poſt ſucceſſit, Henricum III. anno 1038 eodē diademate ornari curavit: quod teſtatur Wippo in *vita Conradi*. Fecit idem Fridericus I. qui ducta in matrimonium Beatrice Reinoldi Burgundiæ Comitis filia, *non ſolum Burgundiam ſed & Provinciam, Imperio jamdiu alienatas, familiariter poſſidere cœpit:* ceu loquitur Otto Friſingenſis *l. 2. c. 29. de geſtis Frid.* Imo fecit illud Carolus IV. ut quidem memorat Chriſtophorus Marcellus *Cæremon. ital. Romani l. 1. ſect. 5. cap. de triplici Imperatoris corona.* Has inter coronas tamen ſola Romana vere Cæſarea eſt, h. e. vere competit Cæſari in quantum eſt Imperator Romanorum. Idque ſolent ipſimet Cæſares noſtri publice profiteri, electos Cæſares ſeſe appellantes quamdiu corona iſta non ſunt inſigniti, etſi in Germania coronati jam fuerint. Vt merito mireris, vulgo paſſim, imo à viris quoque doctis, Cæſareæ coronæ nomine uſurpari illam quæ in Germania confertur, contra publicam Cæſarum & ſpontaneam profeſſionem, ne alia nunc tangam. Illa vero quam Germania exhibet corona, olim quidem, pene uſque ad ſeculum Chriſtianum duo-

deci-

decimum, audivit corona Regni Francorum: inde frequē-
tius dici cepit corona Regni Teutonici: (quomodo eam
ipſe Frider. I. appellat in epiſtola ad Ottonem Friſingen-
ſem) aut Alemannici; poſteaquam ſcilicet Galliæ regnum
κατ' ἐξοχὴν ſibi retinuit Francorum nomen, Germania Im-
perii Romani titulum, poſt obtentam Cæſaream dignita-
tem ſubeunte. Plurimis id poſſit confirmari teſtimoniis
veteris ævi, ſi opus ſit. Imperium Francorum videlicet,
quod Caroli Magni cumprimis felicibus armis in vaſtam
amplitudinem excreverat, quamvis poſt Ludovicum Pium
inter hujus filios tres in partes fuerit diviſum, ſingulæ ta-
men partes aliquamdiu Francorum commune nomen re-
tinuerunt. Præcipue vero ita diu audiit, præter Gallicum,
Regnum Germanicum quod Ludovico Ludovici Pij filio
ejuſque poſteris ceſſit: cum pars quæ Lothario obtigerat,
Regnum Lotharienſe ſeorſim uſurparetur. Et vero po-
puli Germanici Franci Orientales ſunt dicti, ut Gallici
Franci Occidentales. Vnde jam olim ſcripſit Friſingenſis
l. 6. c. 11, Franciam Orientalem comprehendere, præter
Franciam proprie ſic dicam, Bavariam, Sveviam, Saxo-
niam, Thuringiam, Friſiam. Imo & ipſum Lotharingiæ
regnum in Francorum regni commune nomen receptum
eſt, poſtquam in unam rempublicam cum Germanicis il-
lis provinciis coiit; & Reges Germanicos accepit domi-
nos. Hinc ſane Ottoni Magno, etiam tum cum Aquis co-
ronaretur in Regno Lotharienſi, porrecto gladio acclama-
vit Moguntinus: *Accipe hunc gladium, quo eycias omnes Chriſti
adverſarios, barbaros, & malos Chriſtianos, auctoritate divina
tibi tradita omni poteſtate totius Imperij Francorum.* Et vero
etſi Otto I interdum in nonnullis tabulis, in regno Lotha-
ringiæ editis, ſeſe dixerit *Regem Lotharienſium & Fra[illegible] ge-*

num

num, raro tamen id fecit, & post illum forte nemo Lotharienſium Rex audiit.

Quinimo ipſamet illa corona, qua hodieque coronantur Reges Romanorum, eſt illa, qua coronati fuere Reges Germaniæ, nondum Cæſarea dignitate cum Germaniæ regno conjuncta. Nec enim alibi quam in Germania Transrhenana, quiſquam Regum à Ludovico Germanico uſque ad Ottonem Magnum, qui primus maluit conſecrari Aquiſgrani, eſt coronatus; ceu infra probabitur. Illi vero per manus, ſucceſſori quiſque ſuo, coronam cum aliis Regni inſignibus tradiderunt. Certe Conradus I coronam cum aliis inſignibus regiis, quibus ipſe erat inſignitus, ad Henricum Aucupem tranſtulit, ut patet ex Witekindo *l. 1.* Eckardo monacho Sangallenſi *de caſibus monaſterii ſui cap. 5.* Luitprando Ticinenſi *l. 2. cap. 7.* Iiſdem poſt inauguratum fuiſſe Ottonem Magnum Aquiſgrani, ut & hujus ſucceſſores, per ſane eſt veriſimile; cum abunde ex monumentis antiquis ſit manifeſtum, quam ſuperſtitioſe ad poſteros illa fuerint tranſlata; nec uſquam fiat in iis mentio noviter paratorum inſignium. Hoc fuit in anteceſſum primo loco monendum.

II. *Secundo* etiam id obſervandum eſt: ſolemnia coronationis variis actibus exerceri, inque his recepto more, unctionem & benedictionem maxime, ſacerdotalis muneris eſſe.

Impoſitio ſcil. coronæ, etſi inter gentes Chriſtianas plerumque à Præſulibus facta ſit, interdum tamen etiam ab aliis eſt peracta, & quidem ab ipſis etiã illis qui coronabantur. Sic Rigordus Philippi II. Galliæ Regis medicus teſtatur, anno 1181 Philippum illum *impoſuiſſe ſibi ſecundo diademа.* Clariſſime omnium id liquet ex iis quæ narrat Theganus

v.

ganus c. 6. de coronatione Ludovici Pij quam instituit Carolus Magnus pater. Verba ejus infra adducemus contra illum ultimum partium Coloniensium defensorem.

Solet quidem hodie semper sacrum quoque solemne peragi in coronatione Regia: verum illud videtur etiam apud nos serius cœpisse, seculo demũ tertiodecimo. Et vero habemus sic satis accurate descriptas ceremonias coronationis Aquisgranensis, cum Ottonis Magni apud Witekindum *l. 2.* tum Wilhelmi Hollandi apud I. Bekam *Chronico Episcopor. Vltrajectinor, in Ottone Episcopo XXXVI:* nulla tamen facta sacrificii, ut partis solemnium, mentione. De Rudolphi I. autem inauguratione agens Ioan. Aventinus l. 7. Annal. ita scribit: *Rudolphus accersitus Aquasgraneas in templum deducitur. Pontifex Agrippinensis de eo Deum consulit. Id publicum deinde ac perpetuum sacerdotium honoris gratia Agrippinensibus Episcopis fuit.* Obscuriora quidem sunt illa Aventini: nisi fallor tamen, loquitur ille de Missæ solemnibus, quæ hoc initio cœperint coronationis actibus adjũgi.

Etiam unctio, fateor, diu fuit inter Christianos populos ignorata in Regum inauguratione, alicubi nunquam recepta, alibi usurpari desita: in Francorum tamen regno obtinuit fere ab anno Christiano 740: quando Pipinus in hunc modum est consecratus. Quam in Hispania cœpisse inter Westrogothos (etsi aliquot jam seculis desierit) Reccaredo Rege, circa annum 586, per facit verisimile V. Cl. Ioan. Iacob. Chiffletius *l. de Ampulla Rhemensi c. 16.*

Tertio id quoque notandum venit: ex quo unctiones III. & benedictiones sacræ apud Christianos populos cœperunt coronationibus Regum addi, illud officium consecrandi, apud omnes gentes, quasi communi consensu, primario Præsuli esse commissum, nisi alicubi singulari aliquo

privi-

privilegio interdum alii quoque id cesserit. Facile patebit illius pronunciati veritas, si oculos circumferas per omnem orbem Europæum. Et vero in hoc ipso ita nunc appellato Romano Imperio, Italici Regni non nisi Archiepiscopus Mediolanensis, Imperii Romani proprie sic dicti coronationem sacram ipse Papa solet peragere. De primatu Præsulum Galliæ est quidem acris contentio: attamen certum est, inter omnes Archiepiscopos unum Rhemensem, cui reges ungendi jus est, & Ducem & Parem esse Franciæ; adeoque hactenus omnibus aliis Præsulibus eminere. Anselmus Cantuariensis jam circa annum 1103 in hæc verba scripsit ad Ernolfum Priorem: *Conqueretur Rex cum omnibus Episcopis & Principibus suis, quia (cum illum coronare nolo) aufero ei coronæ suæ honorem, quem ei Primas Regni sui debet per consuetudinem.*

Usque adeo profecto id passim est usitatum, ut quidam rerum nostrarum non satis gnari, propter consecrationes Regias, quas frequentissime Coloniensis peregit, huic primum locum tribuerint. *Super omnes magnates* (scribit Matthæus Paris in *chronico rer. Anglicar. ad annum* 1257. *pag.* 633. *edit. Parisiensis*) *supereminens est Archiepiscopus Coloniensis, qui coronare tenetur Regem Alemanniæ apud Aquisgranum, ab antiqua & approbata consuetudine.*

Merito igitur dixeris, jure communi gentium Christianarum primario Præsuli hanc dignitatem competere. Unde necessario sequitur: quicquid ab hoc communi jure atq; more abit, id fieri non nisi vi cujusdam privilegii. Nec vero sine causa ita in omni orbe Christiano Europæo invaluit. Iure enim utique id quod in republica & reipublicæ negotiis sacri est officii maximum, convenit illi qui inter sacros proceres est potissimus. Inæqualia enim inæqualibus

libus deberi, illius juris eſt quod nobiſcum naſcitur omniumque mentibus natura inſcribitur. Tum demum vero illud in hoc negotio rite obſervatur, quando ſacer honor maximus attribuitur illi qui inter ſacros reipubl. Principes maximus eſt.

Hiſce in hunc modum præmiſſis, ut ad rem ipſam veniamus, non dubitamus in univerſum aſſerere: *Eminentiſſimo Electori Moguntino merito competere ratione ſui Primatus omne omnino ſacrum illud coronandi jus: ex antiquiſſima octingentorum annorum amplius ac perpetua conſuetudine, illud jus ipſi hodieque eſſe integrum extra diœceſin Colonienſem: Colonienſi autem Sedi non niſi ex ſingulari privilegio jus hoc convenire, idq; duntaxat intra ſuam diœceſin.* Probabimus autem hanc aſſertionem noſtram per partes.

I.

Ac Primum quidem, *ratione ſcil. Primatus competere Moguntino omne jus coronandi*, non amplius eſt difficile oſtenſu. Etenim jam tum demonſtravimus: jure gentiũ Chriſtianarum communi, & cui pro fundamento eſt, ut modo vidimus, ipſum naturæ jus, in univerſo orbe Europæo, ad illum, qui inter Præſules primum in regno quovis locum obtinet, jus coronandi ſpectare. Demonſtravimus jam tum itidem: agi nunc non niſi de coronæ Regni Germanici, aut (ut cum majoribus loquamur) Regni Francorum, collatione. Iam vero in Regno hoc Francorum Germanico, inter Præſules ac Principes Primatum etiamnum obtinere Moguntinam Sedem, niſi fallor, omni dubio caret. Habuit vero illa Sedes hanc dignitatem ab initio uſque Regni hujus. Statim enim, facta illa vaſti Francorum Imperij anno 842 tres in partes diviſione, Moguntinus Archiepiſcopus conceſſit in ditionem Regni

Francorum orientalis: Colonienſis autem ac Trevirenſis anno demum 870 illi Regno acceſſerunt, cum ante fuiſſent partes Regni Lotharienſis: ceu alibi probatur. Neuter vero eorum etiam pôſt dubium fecit Moguntino locum primum. Hinc jam Ottonis Magni ævo Moguntinus audiit ſummus Pontifex, Pontifex maximus; comparatione nimirum facta cum reliquis Regni hujus Præſulibus. Satis frequenter hæ appellationes occurrunt apud Witekindum, qui res Ottonis Magni calamo tradidit ſcriptor σύγχρονος. Sequenti ſeculo decimo Marianus Scotus *l. 3. ætat. 6.* ſcribere non dubitavit: *Poſt Papam ſecundus habetur Moguntinus Archiepiſcopus uſque in hodiernum diem.* Iſte itaque in Regno Germanico Primatus Moguntini Archiepiſcopi, cum itidem careat dubio, jam ſole meridiano clarius manifeſta eſt utique veritas pronunciati mei.

Et vero hoc jus ex Primatu iſto competere Moguntino, jam tum olim profecto non fuit ignoratum. Hinc Witekindus l. 1. de Henrico I verba faciens notanter ſcripſit: *Cumque ei offerretur unctio cum diademate à ſummo Pontifice qui eo tempore Herigerus erat, &c.* Benedictus VII Papa in literis quibus Willigiſo Archiepiſcopo pallium contulit, addit hæc verba: *Quocirca uti eo* (pallio ſcil.) *memineris, ſicut prædeceſſores noſtri tuis prædeceſſoribus conceſſerunt; ſervanda duntaxat privilegiorum tuorum integritate, quo in tota Germania & Gallia, poſt ſummi culmen Pontificis, in omnibus Eccleſiaſticis negotiis, id eſt, in Rege conſecrando & Synodo habenda cœteris omnibus, tam Archiepiſcopis quam Epiſcopis, Apoſtolica autoritate, ſicut juſtum & rectum eſſe videtur, præemineas.* Moguntinus ipſe hoc Primatus jure fretus, ægre quondam permiſit, à Colonienſe conſecrationem regiam inſtitui, etiam intra ejus diœceſin Aquiſgrani. Diſerte Lambertus

Aſchaf-

Aschafnaburgensis presbyter, scriptor, prout illis temporibus, prudens, peritus & disertus, ac præter hoc candidus, (per injuriam enim Coloniensis Defensor fidem ejus vocat in dubium) ad annum 1044: *Imperatoris filius Henricus consecratus est in Regem Aquisgrani ab Herimanno Coloniense Archiepiscopo: vix & ægre super hoc impetrato consensu Luitpoldi Archiepiscopi, ad quem, propter Primatum Moguntinæ Sedis, consecratio Regis & cætera negotiorum Regni dispositio potissimum pertinebat.* Sed de priore satis.

II.

Pergimus ad SECUNDUM; nempe *nunquam interrupta, atque adeo perpetua, octingentorum annorum consuetudine, jus coronandi per universum Regnum hoc, una excepta Coloniensi diœcesi, Moguntinæ Sedi hactenus mansisse integrum.* Facillimum vero hoc quoque est demonstratu: quippe quum & Defensores Colonienses Regum neminem ex omni ævo potuerint producere, (debuissent autem producere, quum idem, quod hic nos, ursisset Eminentiss. Elector Moguntinus) qui fuerit coronatus à Coloniensi extra ejus diœcesin: & quisque possit, evoluta Regum Germanicorum historia, veritatem pronunciati nostri sine labore assequi. Reges cum desint, ad fœminas confugientes, unam jactitant illi Defensores coronationem Elisabethæ, conjugis Alberti I Austriaci: hanc enim coronatam esse à Coloniensi Norimbergæ astante Moguntino. Neque nos negamus id factum esse. Sed factum est singulari Moguntini consensu: prout non adeo pridem Eleonoram Ferdinandi II uxorem Trevirensis coronavit, sed rogatus à Moguntino, & hujus nomine, quia ipse Moguntinus sacris infulis non esset initiatus.

Fuerunt autem sic satis multi Germaniæ Regum extra Coloniensem diœcesin coronati Germaniæ Regum inquam: nec enim de Cæsarea corona est quod nunc agamus, aut simus solliciti cum Defensoribus Coloniensibus *pag. 46:* cis an trans Alpes post Lotharium Ludovicus II, Carolus Calvus, Carolus Crassus. & Arnolphus, Cæsarea corona sint insigniti. Nemo vero Regum ante Ottonem Magnum Aquisgrani, aut alibi cis Rhenum, legitur coronatus. Ex adverso, etsi monumenta vetera omnes coronationum illarum actus non ea qua par erat diligentia memoraverint, attamen constat Arnolphum Francofurti coronatum Regem anno 887 mense Novembri. Ejus filius Ludovicus videtur coronatus Forcheimii. Ita enim ad annum 900 notat Regino: *Proceres & Optimates, qui sub ditione Arnolphi fuerant, ad Forcheim in unum congregati, Ludovicum filium prædicti Principis Regem super se creant, & coronatum Regiisque ornamentis indutum in fastigio Regni sublimant.* Aquisgrani certe à Coloniense non potuit coronari, quod Regno Lothariensi tum præesset Zuenteboldus, atque adeo Coloniensis haud numeraretur tum inter proceres Regni illius Francorum, quod cesserat Ludovico. Hinc ipse Regino statim subjungit: *Dum hæc in Germania aguntur, &c.*

Qui huic successit Conradus I, fuit quidem *unctus in Regem*, ut loquitur Witekindus *l. 1*, Aquisgrani tamen itidem coronari non potuit; quod simulac obiit Ludovicus, Regnum omne Lothariense occupaverit Carolus Simplex Gallus jam anno 912: ut recte colligit Sirmondus.

Hujus successori Henrico I Saxoni, renuenti tamen, Moguntinus Herigerus, non Coloniensis (qui id nec potuit: tum adhuc, imo & aliquamdiu post, donec inter Carolum & Henricum nostrum pacto omnia constituerentur,

an

ceu liquet ex Capitulis à Sirmondo editis pag.442, hærens in ditione Caroli Simplicis) anno 919 diadema atque un-ctionē obtulit. Diserte Witikindus l.1: *Cum ei offerretur unctio cum diademate à summo Pontifice, qui eo tempore Herigerus erat, non sprevit, nec tamen suscepit.* Dithmarus etiam l.1. *Episcopalis unctionem benedictionis à Herigero Archiepiscopo exhibitam, antecessorum more priorum, non desideravit nec suscipere voluit.*

Idem Dithmarus l.5 de Henrico II ita scribit: *Deindeque ad Moguntiam celeriter properando Rhenum securus enavigat. Hic IIX. Idus Junii ibidem communi devotione in Regem electus, à VVilligiso ejusdē Sedis Archiepiscopo, suffraganeorumq; suimet auxilio, coronatus.* Defensores Colonienses pag. 57 existimant, Henrici hanc coronationem potius causam Coloniensem juvare: quia eam irritam pronunciavit Coloniensis Heribertus, & Henricum coëgerit denuo coronam Aquisgrani accipere, idque astipulante Gregorio V Papa. Verum esto, id fecerit Heribertus, & jure fecerit, (quorum neutrum concesserim:) id tamen manet, Henricum fuisse unctum coronatumque extra Coloniensem diœcesin, non à Coloniense sed Moguntino; atque adeo hoc quoque exemplo constare, Coloniensi extra suam diœcesin nihil esse juris in coronatione.

Henrici successor proximus Conradus II itidem Moguntiæ coronatus est, & quidem ab Anbone Moguntino, uti refert Wippo.

Post hunc etiam Rudolphus Suevus, adversus Henricum IV electus, Moguntia *consecratus est à Sigefrido Archiepiscopo in Regem*, ut loquitur Marianus Scotus l. 3.

Philippus Suevus itidem coronam accepit Moguntiæ, sed per Episcopum Tarentasiensem, quod abesset domino Moguntinus.

Avorum & nostra memoria quinque ultimi Cæsares, & denique nuperus feliciss. memoriæ Vngariæ Rex, coronati itidem sunt extra diœcesin Coloniensem, itidem tamen non à Coloniense sed à Moguntino. Præter hos vero neminem reperias coronatum extra diœcesin illam. Ac proinde non est, quod de secundi nostri pronunciati veritate quisquam dubitet.

Observandum vero etiam atque etiam est, hasce coronationes Moguntinum celebrasse, & Romanis Pontificibus, & Cæsaribus, & omnibus Imperii Ordinibus, nemine excepto, approbantibus. Hoc sane est argumento, non exercuisse tantum illos actus Moguntinum, sed & summo jure, cui nemo potuit contradicere, exercuisse. Neque vero vel ipsi Colonienses illas Moguntinas coronationes accusaverunt, nisi quod olim interdum desideraverint in illis, quasi justo loco non fuissent institutæ. Ex quo sane illa superstitio desiit, intra hosce centum annos, Moguntinas coronationes tanquam rite factas ipsi Colonienses probaverunt: nisi quod nuper admodum cœperint aliter opinari: ceu post apparebit clarius.

III.

Licet itaque jam tum TERTIO etiam affirmare: *Coloniensi non competere aliquod jus coronandi nisi intra diœcesin suam.*

Hoc sane ultro sequitur ex iis quæ iam probata dedimus. Si enim Moguntinus per octingentos annos amplius, usque ad hoc tempus, omnes coronationes extra Coloniensem diœcesin institutas peregit, utiq; (etiamsi nullo niteretur Sedis suæ Primatu) vel usucapione atq; præscriptione sibi jus firmum certumque iam acquisivisset, contra Coloniensem: etsi forte huic ex constitutione Caroli Magni olim illud jus competiisset.

Fuit

Fuit vero etiam ipſorummet Colonienſium Præſulum perpetuo eadem nobiſcum ſententia; niſi quod paucos cis annos illi cœperint omne omnino coronandi jus ſibi ſolis ſimpliciter arrogare.

Ita vero illos ſemper antehac ſenſiſſe probare licet non uno argumento.

1. *At primum* quidem id palam eſt ex eo, quod nunquam (antehac quidem) fuerint uſi ullo prætextu ad jus ſuum conſtituendum, quo non ſimul involverint diœceſin Coloniensem. Antiquiſſimæ ſcil. de coronandi iſthoc jure controverſiæ illæ ſunt, quæ circa inaugurationem Ottonis Magni, & denuo circa Henrici IV coronationem fuerunt excitatæ. Vtrobique autem Colonienſis non niſi ad ſuæ diœceſeos jura provocavit. De prima contentione agens Witekindus l. 2. diſerte id narrat. Verba ejus ſunt: *Et cum quæſtio eſſet Pontificum in conſecrando Rege, Trevirenſis videlicet & Coloniæ Agrippinæ: illius quia antiquior Sedes eſſet, & tanquam à B. Petro Apoſtolo fundata: iſtius vero quia ejus ad diæceſin pertineret locus: & ob id ſibi convenire arbitrati ſunt hujus conſecrationis honorem.* In eandem ſententiam diſſerit fere & Dithmarus l.2.p.75. Alteram contentionem narrans Lambertus prodit idem eſſe prætextum anno 1054. Integer locus hic eſt: *Imperatoris filius conſecratus eſt in Regem Aquiſgrani ab Hermanno Colonienſe Archiepiſcope, vix & ægre ſuper hoc impetrato conſenſu Luitpoldi Archiepiſcopi: ad quem propter Primatum Moguntinæ Sedis conſecratio Regis & cætera negotiorum Regni diſpoſitio potiſſimum pertinebat. Sed Imperator potius Hermanno Archiepiſcopo hoc privilegium vendicabat, propter claritatem generis ejus, & quia intra diæceſin ipſius conſecratio hæc celebranda contigiſſet.*

Poſt

Post secundam hanc contentionem magis quidem solito ad se traxere coronationis solemnia Colonienses, itidem tamen non alio prætextu quam illo, quod Carolus Magnus instituerit, ut omnis coronatio fiat Aquisgrani, atque ita consecrationes Regum à sese solis jure dioeceseos institui debere. Talia enim jactitari & passim persuaderi (non nisi per figmenta tamen) cœpere seculo duodecimo. Nec vero legere est quidquam aliud, prater hæc duo, ab Archiepiscopis Coloniensibus, aut etiam aliis, unquam per annos pene octingentos, esse prætextum suo coronandi juri.

2. *Patet illa* perpetua ipsorummet Coloniensium sententia ex eo etiam, quod nunquam vel tentaverint Colonienses quemquam coronare extra suam dioecesin. Certe nemo vel conatus hujus exemplum aliquod adduxerit. Quî vero saltim non tentaverint tale quid Colonienses, invitati Imperii infinitis turbis, si existimassent sui juris esse, passim locorum coronationes instituere? Certe quas coronationes extra Aquisgranum instituerunt, vel Coloniæ peregere, ut factum in coronatione uxoris Conradi II, vel Bonnæ quod observatum in Carolo IV & Ruperto.

3. *Adhoc* etsi nonnunquam coronationes à Moguntinis peractas improbaverint Colonienses, semper tamen eo tantum prætextu id fecerunt, quod illæ institutæ essent extra locum coronationi ab Carolo Magno dedicatum. Patet hoc ex ipsa nuperrima Coloniensium Defensione, & infra à nobis clarissime ostendetur. Tales vero querelæ demum cœperunt seculo duodecimo. Antehac certe nullum vestigium apparet querelæ alicujus Coloniensum Præsulum, quasi non ad Moguntinum, sed ad sese solos jus coronandi pertineat. Imo vero omnes proceres

ceres Germaniæ antehac aliquamdiu uni Moguntino jus hoc coronandi adſcripſerant, ipſe unus id exercuerat ſic ſatis diu, nemine reclamante.

4. *Palam* denique eſt hæc ſententia ipſorummet Colonienſium ex eo etiam, quod poſt jam conditam Auream bullam Carolinam curaverint, per Rupertum Cæſarem, ſingularibus tabulis ſibi conferri privilegium ac facultatem coronandi interdum, extra Aquiſgranum quidem, tamen in diœceſi ſua. Meminit hujus privilegii Hartmannus Maurus pene ſub initium illius libri, quo ſolemnia coronationis Caroli V quam accuratiſſime perſecutus eſt ad poſteritatem. Non potuerunt profecto tale quid à Cæſare expetere, perſuaſi ſibi jam eſſe fas, paſſim locorum coronationes inſtituere. Imo ne quidem temere permiſiſſent, intra limites ſuæ diœceſeos à Ruperto Cæſare ſe conſtringi, ſed exiſtimaſſent hoc ipſo ſibi injuriam fieri, perinde atque hodie creditur. Certe quo tempore illam Ruperti bullam acceptaverunt, multum alieni fuere ab ea quæ hodie placet ſucceſſoribus ſententia.

5. *Quid* quod ex illa Hartmanni Mauri hiſtoria conſtet, ſaltem etiam tum, quando Carolus V fuit coronatus, creditum fuiſſe ipſiſmet quoq; Colonenſibus, ſibi intra ſuam tantum diœceſin jus eſſe quem coronare? Obtulerunt enim Carolo illud Rupertinum privilegiū, ut ſi forte Aquiſgranum nollet proficiſci luis graſſantis cauſſa, ſaltim alibi intra diœceſin Colonienſē pateretur ſe coronari, quoniam id liceat ex Ruperti conceſſione. Neq; vero Mauri teſtimonium in dubium vocare licet, quum ille fuerit tum à conſiliis Colonienſi Archiepiſcopo, ac proinde omnium rerum maxime gnarus. Imo vero illa tempeſtate in vulgus fuit hoc decantatiſſimum: ceu apparet vel ex eo, quod Ni-

colaus Mameranus illo ipſo tempore hiſtoriam electionis & coronationis Carolinæ ſingulari libro narrans, in hæc verba erumpat. *Vere ſcribit Maurus, tres Archiepiſcopos Electores ſimul præſtitiſſe hoc officii,* (coronæ ſcil. impoſitionis.) *Quanquam ad ſolum Colonienſem, ratione prærogativæ ſuæ ditionis, in qua Aquisgranum eſt, ſpectare perhibeant.* Hæc ille. Quibus jungenda quæ habet Albertus Crantzius *l. 8. Saxon. cap. 21.*

Saltim igitur ad illa uſq; tempora habemus conſentientes nobis Colonienſes. Quin dixeris, etiam diu pòſt in eadem illos manſiſſe ſententia: utpote cum in ſubſequentibus coronationibus non illi Moguntino ſuas vices commiſerint, aut diſerte prodiderint ſibi ſolis ubivis locorum jus coronandi competere, etſi haud ignorarent, Moguntinum nolle videri vicaria poteſtate fungi. Hi ſane actus luculento ſolent eſſe indicio conſenſionis. Nec vero quod fecerint ſibi nonnulli Præſulum Colonienſium caveri aliquomodo, id diſſenſionem ſignificat, ceu infra apparebit.

Vnus hic perpetuus ipſorummet Colonienſium conſenſus ſatis eſt probando juri Moguntino, & decidendæ integræ controverſiæ. Ceſſat enim lis omnis, ſi ipſis Colonienſibus fatentibus, extra diœceſin nihil habeant juris in conſecrandis Regibus. Certè heri & nudius tertius demum nata diſſenſio cedere debet perpetuæ aliquot ſeculorum conſenſioni.

IV.

Et vero ea eſt ratio etiam illius juris coronandi quo gaudet Colonienſis Sedes in ſua diœceſi, ut ipſa quoque longa conſuetudine potius & liberali conceſſione Moguntinæ Sedis nitatur, quam ullo juſto titulo alio. Id quod QUARTO loco obiter à nobis jam demonſtrabitur.

Nihil

Nihil videlicet est falsius duobus illis, quorum prætextu Coloniensis jus aliquod coronandi ante aliquot secula sibi acquisivit in sua diœcesi. Est autem Alterũ horum: *quod ex Caroli Magni instituto coronationes Regiæ Aquisgrani duntaxat possint rite institui.* Alterum: *quod ejusdẽ Caroli lege & canonũ institutis, Regẽ Aquisgrani soli Coloniensi consecrare fas sit.*

Primum sane illud quod jactitavit olim Coloniensis, *Caroli Magni lege definitum esse, ut coronationes omnes Aquisgrani instituantur, ac proinde alibi non posse institui legitimas coronationes*, inanis fabula est. I.

Esto tamen, ita constituisse Carolum: lex utique illa fuerit positiva. At vero non potuit Carolus positivam legem condere quam in perpetuum teneatur Respubl. observare. Nulla lex positiva adeo certo obligat: sed potest mutari si res exigat, ab iis quos penes est reipublicæ potestas summa. Ac proinde & potuisset olim, & potest hodie, Lex quævis Carolina mutari, si id postulat salus publica. Utut igitur Carolus Magnus ita forte sanxisset, non tamen propterea necessum esset non alibi coronationem instituere, si Cæsari & Ordinibus Imperii placeat ab illa lege discedere. Confitetur hoc ipsum hodie quidem Coloniensis ultro; & intra hosce centum annos sex ordine coronationes, extra quoque diœcesin Coloniensem, sunt institutæ. Ipsemet Carolus IV in sua Aurea Bulla fatetur, extra Aquisgranum posse interdum Regem coronari: & verò ipsemet erat Bonnæ non Aquisgrani coronatus. Iam quoq; supra probavimus, neminem eorum qui Ottonem Magnũ antecesserunt Germaniæ Regum, à Ludovico Germanico usque, Aquisgrani fuisse coronatum: post item quammultos alibi coronatos, Coloniense non reclamante, nisi quod seculo duodecimo cœperit vulgo persuaderi, Aquisgrani duntaxat legitime quem coronari.

Ita scilicet sese res habet. Seculo duodecimo post natum Christum nata est fabula de Caroli Magni quadam lege circa locum justum coronationis Regiæ. Nec vero ante illa tempora reperias temere aliquod vestigium ejus, quæ post multis arrisit, absurdæ sententiæ: *quasi ad essentiam* (ut ita loquar) *coronationis pertineat, ut illa fiat Aquisgrani.*

Possit quidem forte videri, jam tum Henrico II regnante opinionē illam invaluisse; idq; quoniam Heribertus Coloniensis post coronationem Moguntinam adegerit Henricum, ut pateretur sese denuo eligi & Aquisgrani coronari. Verumtamen forte haud injuria dubites de fide illius historiæ. Defensores enim quidem p. 47 laudant testem Adelboldum Trajectinum Episcopum, qui id memoraverit in descriptione vitæ Cæsaris illius Henrici: sed testatur quidem & Sigebertus *l. de vir. illustr. cap.* 139 ut & Beka, talem librum ab Adelboldo conscriptum esse: an vero ille hodieque sit superstes, multum dubito. Extat enim quidem libellus hoc nomine in Divis Bambergensibus Gretzeri; sed mutilus, cumque hac inscriptione in ipso codice Ms. repertus: *Vita Henrici Imperatoris ab Adelboldo Episcopo Trajectensi, ut creditur, conscripta.* Quo patet libellum dubii esse autoris. Alium omnino librum ejusdem argumenti Adelboldo adscriptum vulgavit Henricus Canisius tomo VI Antiquar. lection. Sed cum auctor ille narret, quemadmodum divorum ordini ab Eugenio III anno 1113 sit adscriptus Henricus Cæsar, Adelboldus autem objerit anno 1027, ut refert I Beka, neque hic libellus potest esse Adelboldi. Et vero Gretzerus quoque suspicatur, esse hunc Nunnosii monachi. Editor Canisius non audet affirmare Adelboldi esse, quia in ms. codice nomen nullum

nullum invenit. In Canisiano porro libello nihil legitur de repetita illa Henrici unctione Regia, quæ sit Aquisgrani instituta per Coloniensem. An in Gretzeriana editione id habeatur, nescio: quum non sit ad manum. Vt autem forte tale quid, quale Defensores narrant, ibi legas, de fide tamen narrationis merito dubites, quod ab incerto auctore fabula sit profecta. Nec vero quidquam ejusmodi habet Dithmarus, qui serie annorum observata diligenter satis Henrici omnia ipse coævus persecutus est usq; ad annum 1019, atque adeo omnia XVI priorum annorum Henrici acta. Nhil tale habet historicorum ejus ævi alius. Imo plane adversa prope habet Magnum Chronicon Belgicum Pistorii de Heriberto & Henrico pag. 92. Sed & fabulosum utique est, quod habet Defensor Coloniensis pag. 57, iteratam illam coronationem peractam esse adstipulante Gregorio V Pontifice: constat enim Gregorium V obiisse anno 999, triennio integro antequam Ottoni tertio successit Henricus Rex. Certe sola hæc fabula apta est omnem narrationem suspectam reddere.

I. *Ea vero Henrici II Cæsaris ætate nondum fuisse persuasum prudentioribus, omnem coronationem nusquam alibi rite quam Aquisgrani institui*, liquet etiam clarissime ex eo, quod Henrici proximus successor Conradus II unctus sit Moguntiæ, præsentibus Regni Episcopis & Principibus, à Moguntino Aribone, atque adeo ipso consentiente Coloniense; qui Reginam consecravit, itidem vero non Aquisgrani, sed in Ecclesia Coloniensi: ut refert Wippo *in vita Conradi*. Quanquã porro fieri potuerit, ut Aquisgrani quoq; sit coronatus Henricus ab Heriberto, nec tamen vel inde fas fuerit colligere, priorem coronationem fuisse improbatã. Sic satis frequens nimirum illa ætate fuit, præter primam maxime so-

 lemnem

lemnem atque adeo sacram coronationem, repetere coronationes, idque per Episcopos. In Galliæ & Angliæ Regum historiis occurrunt exempla quammulta. Imo iidem Francorum Reges sæpius fuerunt uncti, florente familia Carolina. Pipinus videlicet bis: Carolus Magnus quater: Ludovicus Pius bis: Carolus Calvus quinquies: Ludovicus Lotharii filius bis. Toties & Ludovicus Balbus aliique sunt uncti. Quod testimoniis indubitatis ex veteri ævo ostendere est in promptu, si res exigat. Verum non est hujus id loci: præsertim fabula illa, de irrita reddita prima Moguntina Henrici coronatione, jam in sibilos producta.

2. Confirmat idem coronatio Rudolphi Suevi anno 1077 Moguntiæ instituta, præsentibus Legatis Romanæ Sedis & multis Principibus. Et vero ipse Pontifex probavit hunc actum & agnovit Rudolphum Regem: non facturus nisi credidisset, extra Aquisgranum posse Reges recte institui.

3. Videtur idem confirmare & Henrici V inauguratio. Etsi enim Vrspergensis scribat, hunc anno 1099 à patre factum Regem Aquisgrani: Otto tamen Frisingensis, cui potior debetur fides, ita loquitur l. 7. Chron. c. 8: *Anno ab incarnatione Domini MC III Imperator Henricus natalem Domini Moguntiæ celebrans, ibique Henrico filio suo rege post se designato, &c.* Idem Otto ejusdem libri cap. 2. de eodem Henrico V, post patrem abdicatum, sic loquitur: *Reversi ad filium Optimates Imperialia deferunt, eumq; primo à patre electum, per impositionem manus Apostolicæ Sedis Legatorum, cunctorumq; electione, Regem vocant.* Paulo ante vero sub capitis illius initium narraverat, maximum conventum Principũ Moguntiæ factum esse anno M C VI. Ut omnino sit verisimile,

risimile, etiam Henricum V Moguntiæ consecratum esse, non Aquisgrani. Id quod si ita est, etiam hinc licebit pronunciato nostro argumentum petere.

Eodem seculo tamen duodecimo, circa tempora Friderici I, fateor, cœpisse passim credi, à *Carolo Magno legem aliquā ejusmodi Aquisgranensibus faventem esse latam*, eamq; constitutionem cœpisse & jam tum & ex eo tempore magno pretio æstimari. Palam hoc est ex iis, quæ l. I, canit Güntherus de Aquisgrano.

Hoc sibi prima loco veluti cunabula Regni
Carolus esse volens, Magno cum Francia Regi
Vtraq; serviret, primam gestare coronam
Jussit, & in sacra Reges ibi Sede locari.
At simul à nostro secessit Gallia Regno,
Nos priscum Regni morem servamus; at illa
Iure suo gaudet, nostræ jam nescia legis.

Initio seculi decimi tertii, anno nimirum 1202, Principes qui elegerant Ottonem IV, in suis ad Innocentium Papam literis, quas recitat Baronius, scribunt inter alia de Ottone illo: *Ad Romani Regni fastigium juste & rationabilitor illum elegimus, & sicuti debuimus ipsius electioni cōsensimus, ipsumq; in Augustorum Sede, à Carolo Magno apud Aquisgranum huic dignitati deputata, locavimus, & corona & diademate per manum Adolphi Coloniensis Archiepiscopi, ea qua debuit solemnitate, feliciter coronavimus.* Tales voculæ isthac tempestate passim sparsæ sunt, antehac plane nunquam auditæ.

Et vero supersunt hodieque à Goldasto *tomo II Constitution. Imperialium pag. 6.* traditæ, tabulæ Friderici II Cæsaris, confirmantes insertum aliquod diploma Friderici I: quo anno 1166, concessum à Carolo Magno de Aquisgrano privilegium, ab urbis illius incolis sibi oblatum, roboravit.

Vtræq;

Vtræque illæ tabulæ videntur sic satis genuinæ esse. Vt proinde jam palam sit, post annum illius seculi sexagesimum aliquid sparsum fuisse in vulgus, de privilegio Carolino circa coronationes Regias, Aquisgrani duntaxat instituendas. Et sane in illo Carolino hæc verba leguntur: *Illic vero Domino Apostolico Leone III, & omnibus prædictis nobilibus & egregiis personis congregratis, merui ab omnibus obtinere, præ nimia devotione, quam erga ipsum locũ & Matrem Domini nostri Iesu Christi habebam, ut in templo eodem Sedes Regia locaretur, & locus Regalis & caput Galliæ trans Alpes haberetur: ac in ipsa Sede Reges successores & hæredes Regni initiarentur, & sic initiati jure dehinc Imperatoriam Majestatem Romæ sine ulla interdictione plenius exequerentur. Confirmatum & sancitum est hoc à Domino Apostolico Leone Romanorum Pontifice, & à me Carolo Romanorum Imperatore Augusto, primo auctore hujus templi & loci: quatenus ratum & inconvulsum hoc statutum & decretum nostrum maneat, & hæc Sedes Regni trans Alpes habeatur, sitque caput omnium civitatum & Provinciarum Galliæ.*

Hæc est illa celeberrima scil. Caroli Magni Lex, quæ à seculo duodecimo usq; plurimis persuasit, coronationes legitimas non nisi Aquisgrani posse fieri. At vero omne illud privilegium esse ab Aquisgranensibus illa ipsa ætate confictum, & inepte quidem confictum, hodie sane non potest quem fugere, qui in veterum monumentis vel mediocriter est versatus. Non est hujus temporis, ineptias & affanias illas in lucem producere; at vero à Carolo Magno institutum non esse, ut consecratio aut initiatio Regum prima fiat Aquis, palam est vel ex eo, quod cum hoc privilegium existimetur traditum anno circiter 804, Carolus biennio post omne regnum suum in tres partes inter filios

filios totidem diviserit, non nisi uni illorum attributa eâ parte quæ Aquisgranum comprehendit. Quæ formula divisionis hodieque ex parte superest, edita per P. Pithoeum & Annalibus inserta à Baronio: quodque Ludovicus Pius Caroli filius statim anno 816, non Aquisgrani, sed Rhemis à Stephano Papa coronari sese fecerit, cum tamen memoria Carolinorum institutorum recentissima tum esset, & apud Pium filium observatio eorum longe religiosissima. Nec enim nunc urgebo, quod nemo plane omnium Caroli posterorum memoretur Aquisgrani consecratus, etiam illorum quorum in ditione fuit Aquisgranum. Cui autem fiat verisimile, usque adeo neglectam fuisse sacram legem Caroli, nec tantum neglectam, sed etiam ex omni hominum notitia elapsam, idque per illa etiam recentissima tempora? Verum non est quod hisce nunc immoremur, quum ipsi Colonienses fateantur, fas esse, non in sola Aquisgranensium urbe coronationes instituere.

II. Æque vanum autem est illud etiam *alterum*: nempe, *quod Aquisgrani possit solus Coloniensis Regem rite consecrare.* Defensores enim Colonienses p. 41 & 42 provocant etiam ad constitutionem quandam Caroli Magni; sed minus sunt instructi aliquo testimonio quam Aquisgranenses. Nec enim hactenus, quod sciam, vel figmento natum est ejus argumenti aliquod diploma.

Ne id quidem verum est, quod testibus, Petro à Beeck, Cæsareo, & Collectore Chronici Magni docent pag. 41. *munus coronandi Ludovicum Pium à Carolo esse tributum Hildeboldo Archiepiscopo Coloniensi.* Nec enim illi autores merentur inter fidos testes rerum ævi Carolini numerari, homines heri & nudius tertius demum, ut ita dicam, nati. Sed & genuina illius Carolinæ ætatis monumenta memo-

 rant

rant quidem, Ludovicum illum Pium à Carolo patre coronatum anno 813; ast per Hildeboldum id factum, non memorant. Imo vero nec Hildeboldi nec alterius alicujus Episcopi manu factam illam coronationem, non passus nos est ignorare Theganus *l. de gestis Ludovici cap.* 6. Prolixe enim ille describens quæ tum egerit Carolus, inter alia hæc habet: *Tunc jussit enim Pater, ut propriis manibus coronam, quæ erat super altare, elevaret, & capiti suo imponeret, ob recordationem omnium præceptorum quæ mandaverat ei pater.*

Certe à Corolina aliqua lege non est profectum illud jus coronandi quo fruitur Coloniensis in diœcesi sua: nec illorũ quisquam obtentu talis alicujus legis hactenus jus illud suum asseruit. Speciosus maxime & antiquissimus & unicus prætextus aliquot seculis fuit: quod consecrationes debeant fieri à diœcesanis in qualibet diœcesi, aliæ ab Episcopis, aliæ ab Archiepiscopo, prout consecrationes sunt aliæ atque aliæ: ac proinde consecrationem quoque Regalem, quæ intra diœcesin fit Coloniensem, à Coloniense Archiepiscopo esse instituendam.

Est vero, ceu jam ante diximus, etiam hic prætextus perlevis. Nec enim consecratio illa Regia sacrum characterem imprimit, aut vere meretur accenseri numero consecrationum aliarum: sed potius externa quædam est ceremonia ad exemplum moris Hebræorum composita, idque ævo sequiore demum, interque solas gentes Germanicas & Sarmaticas. Vtque sit hæc consecratio ejusdem cum aliis ordinis, nihil prohibet tamen. quo minus illa peragi rite possit ab eo, in cujus diœcesi non est locus ille ubi consecratio instituenda est. Etsi enim diœcesibus singulis sua sint jura prudenter constituta per canones Ecclesiasticos: notum tamen est, non tum esse rigorem canonum, ut sine omni

omni exceptione strictè semper sint observandi. Circa consecrationes sæpenumero aliquid indulgeri, palam est.

Non vocabitur hoc, scio, in dubium, hodie quidem à Coloniensibus, utpote quum ipsimet velint, omnes consecrationes Regias etiam extra suam diœcesin, à sese instituendas esse.

Agnoverunt autem hoc jam etiam olim iidem Colonienses: eoque passi sunt Ottones tres Aquisgrani à Moguntinis consecrari.

De Ottone I enim utique clarum illud est ex iis quæ Witekindus narrat l. 2. Frustra enim Defensores pag. 48. & 56. conantur reliquas partes in illa consecratione etiam Wigberto Coloniensi attribuere, idque testimonio Witekindi: cum hic tantum significet ad coronæ impositionem operam Wigberti advenisse; *coronatus* (inquiens) *diademate aureo ab ipsis pontificibus Hildeberto & VVigberto*, & diserte testetur, ab Hildeberto esse dictum: *nunquam de capite tuo oleum miserationis deficiat*. Quæ verba indubie spectant ad effusionem olei in caput Ottonis, quo ritu tum constitit unctio. Æque nihil ad rem facit, quod iidem Defensores urgent, consensu Wigberti eam consecrationem esse institutam, testibus Witikindo & Dithmaro. Videatur Dithmarus lib. 2. pag. 23. Etiam ita enim patet, vel canones de consecratione non esse strictæ observantiæ, vel illos ad hunc actum non pertinere. Alterutrum enim nisi ponas, non fuit in potestate Wigberti adversus canonum præcepta consentire.

Ottonem II saltim ex parte esse consecratum à Moguntino, fatentur ipsi Defensores p. 57: debuisset autem ad illum actum plane non admitti Moguntinus, si consecratio unice esset juris diœcesani. Frustra vero ex eo, quod Roge-

 rius

gerius *in vita Brunonis* dicit: *Ottonem unxisse Brunonem Coloniensem, VVilhelmum Moguntinum, & Henricum Treviren-sem*: conantur illi exsculpere, in illa consecratione primas fuisse partes Brunonis. Primo enim loco recensetur Bruno, quod ejus vitam auctor iste scribendam suscepisset.

Ad Ottonis III coronationem quidquam juvisse Coloniensem, non ausi fuerunt Defensores pronunciare; prætendunt tamen pag. 47, Warinum Coloniensem morbo tum fuisse detentum. At nullo testimonio nititur ille prætextus, ac proinde est fabulosus. Perinde ac perperam illi credunt, quasi Dithmarus scripserit: *VVillegisum coronationi astitisse*. Verba enim Dithmari hæc sunt sub finem l. 3 *Hujus* (Ottonis II,) *inclyta proles die proximo natalis Domini ab Iohanne Archiepiscopo Ravennate, & à VVillegiso Moguntiacense in Regem consecratur Aquisgrani*. Idem quoq; Dithmarus cum ibidem tum initio l. 4. testatur, eodem circiter tempore Warinum Coloniensem, cujus *firmæ fidei* Otto II filium commiserat, tadidisse Regem tenellum tutelæ Henrici Ducis Bavariæ: quod indicio est, non ita fuisse morbo tum gravatum Warinum, ut Regni negotiis curandis fuerit inidoneus. Quicquid sit, certum est, Warinum consecrationem illam Regiam neutiquam improbasse.

Quid? quod diu etiam post, in solemnibus coronationis Regiæ Aquisgranensibus, Vnctio fuerit, non recusante Coloniense, peracta à Moguntino. Palam id est ex historia coronationis Wilhelmi Hollandi, quæ una omnium plenissime ceremonias tum usitatas exhibet, auctore Johanne Beka in Chronico Episcoporum Vltrajectinor. Cujus testimonio Defensores p. 51. docere nituntur Wilhelmum coronatum à Coloniense. Operæ est pretium hoc loco recitare integrum illum Bekæ locum; quo pateat, con

ecra-

ſecrationem neutiquam tum fuiſſe peractam à ſolo Coloniense, ſed in ea eximias partes fuiſſe cum Moguntini tum etiam Trevirenſis, etſi coronatio ſit inſtituta Aquiſgrani. *Poſtera die*, (inquit Beka) *quæ eſt omnium Sanctorum feſtiva ſolemnitas, univerſa multitudo Prælatorum & Principum deduxit electum Regem ad Baſilicam perpetuæ Virginis Mariæ, ut ſolemnem benedictionem acciperet ſecundum ritum antiquæ conſuetudinis: quem Monaſterienſis & Mindenſis Epiſcopi ſimul ordinarunt infra ſacrarium. ſed eundem Leodienſis & Trajectenſis Epiſcopi veſtitum ornamentis Leviticis in modum Diaconi produxerunt ante Regale ſolium. Quem ex tunc Colonienſis Archiepiſcopus Cancellarius Italiæ collocavit in ſede Majeſtatis, ita dicens: Super thronum regni gloriose ſedens, judicium & juſtitiam in terra facias. Archiepiſcopus vero Moguntinenſis Cancellarius Germaniæ cum oleo ſanctificato dextram ejus foras unxit, ita dicens: Conſecrare te dignetur omnipotens Deus in Regem Romanorum, qui David per manum Samuelis Prophetæ Regem inungi juſsit ſuper populum Hebræorum. Archiepiſcopus autem Trevirenſis Cancellarius Galliæ manus illi ſuper impoſuit, ita dicens: Deſcendat in te Spiritus ſapientiæ, intelligentiæ, ſcientiæ, pietatis, fortitudinis & conſilij, repleariſq; Spiritu timoris Domini. Marchio quidem Brandenburgiæ Regis Camerarius annulum ei tradidit, ita dicens: Accipe ſignaculum Monarchiæ, ut Romanum Regnum in ſuo vigore conſerves, quod ab incurſione Barbarorum invicta virtute defendas. Dux autem Saxoniæ Regis juſtitiarius donavit ipſi gladiũ, ita dicens. Accipe ſceptrum Regium, ut rebelles ſevera correctione potenter affligas, omneſq; benevolos in tranquilla pace gubernes. Dux equidem Bavariæ Comes Palatij ſeu Dapifer, dedit ipſi globum aureum, ita dicens; Accipe globum ſphæricum, & omnes terræ nationes Romano Regno ſubijce, ut glorioſus Auguſtus appellari valeas. Rex de hinc Bohemiæ, Regis*

 prin-

pincerna, de consensu Coloniensis Archiepiscopi, coronam argenteam capiti ejus superimpressit, ita dicens: Accipe diadema splendidum, & sis in virtuosis actibus adeo coruscus in terris, ut coronam æternæ felicitatis habere merearis in cœlis. Post hæc autem circumstantes Principes, adorantes Majestatem Regiam, acclamaverunt ipsi salutem laudem & gloriam. Accedentes quoq; singulatim Primates ad regale solium, præstiterunt eidem debitæ fidelitatis homagium. Hactenus Beka. Collector Chronici magni Belgici pag. 245 omnia hæc totidem verbis recitat, nulla tamen facta mentione Moguntini: sed facile apparet, vitio descriptoris nonnulla excidisse. Et vero prout in editis etiam nuperrimis est Bekæ codicibus, ita & in manuscriptis reperitur, quos exhibere in promptu est.

Ex quibus omnibus jam palam etiam est alterum: nempe *non soli Coloniensi esse fas, Aquisgrani aut intra suam diœcesin Reges consecrare; si rem ipsam spectes, seposita quæ inolevit consuetudine.*

At vero si nullum jus exigit, ut vel duntaxat Aquisgrani, aut intra Coloniensem diœcesin, vel per solum Coloniensem etiam intra diœcesios Coloniensis limites, instituatur Regia consecratio, nihil utique superest quo vel illa dignitas Coloniensi sarta tecta queat servari, præter inveteratam consuetudinem consensu, Moguntini & cæptam initio & exinde propagatam. Id quod Quarto loco suscepimus demonstrare.

V.

Fortassis tamen etiamnum hæret aliqua dubitatio, quæ proinde Quinto loco meretur è medio tolli. *Quinam videlicet factum sit, ut etiam ante productam illam falsam legem Caroli Magni, jam Ottones & alii Reges voluerint Aquisgrani potius coronari quam alibi:* quare item *Moguntini passi*

sint

ferit sibi eripi à Coloniensibus jus coronandi intra diœcesin Coloniensem. Non enim possit videri fieri potuisse, nisi Legis alicujus majoris auctoritate.

Verum enimvero Legem nullam intervenisse jam ostendimus.

Prius tamen contigisse arbitror: propterea quod Aquisgranum præ aliis locis & amaverit & ornaverit Carolus Magnus, ibi quoque sit mortuus & sepultus. Quo de egregia quædam notavit etiam Albertus Cranztius l. 8. Saxon cap. 21. Hac sane ratione, inter omnia Regia palatia Transalpina, Aquisgranense omnium fuit primum jam Caroli ætate & nobilissimum. Hinc auctori poëmatis, quo adventus primus Leonis III Papæ in Germaniam est, illa ætate celebratus, quodque legitur Tomo 6. Antiq. Lection. Canisii, Aquisgranum audit *Roma nova* & *Roma altera*. Quo pertinent quæ de Laterano & Cardinalibus Aquisgranensibus notat Freherus ad donationem Constantini pag. 54. Hinc quoque jam tum Nithardo, Caroli Magni ex filia Bertha nepoti, audit initio l. 4. de dissidiis filior. Ludovici Pii: *Aquis palatium sedes prima Franciæ.* Wippo pag. 429 ita loquitur. *Collecto regali comitatu Rex Chonradus per regionem Ribuariorum, usq; locum, qui dicitur Aquisgrani palatium pervenit, ubi publicus thronus Regalis ab antiquis Regibus & à Carolo præcipue locatus, totius Regni archisolium habetur.* Otto Frisingensis appellat locum illum: *Archisolium Regni Francorum.* Cum itaque Henrici Aucupis felicioribus armis reddita Germanico sceptro esset Lotharingia cum Aquisgrano, visum fuit convenientissimum Ottoni, celeberrimo illo loco potius quam alibi coronam Regiam consequi. Placuitque idem consilium successoribus; non ita tamen, ut existimaverint, alibi coronari esse nefas, si usus postulet:

ſtulet: eoque etiam alibi & Henricus II & Conradus & Rudolphus Suevus ſunt coronati. Donec tandem fictitiis Aquiſgranenſium tabulis perſuaſum eſt, ex vetere inſtituto ipſius Caroli, non alibi quam Aquiſgrani rite quem Regem coronari.

II. *Poſterius* cœpit prætextu canonum, qui definierunt, uti conſecrationes fiant à diœceſios presbyteris & Epiſcopis. Hinc enim ſui eſſe juris conſecrare Regem Aquiſgrani, Colonienſes urſerunt. Verum in re non ſatis definita cum prævaleret adhuc multum Moguntinus, mitiùs negotium hoc Colonienſes agitavere; at vero Henrico III. imperante plane vicerunt, idque quantum arbitror, duabus de cauſis.

1. *Altera* eſt, quod jam tum Colonienſis Sedes eo creviſſet, ut æmulatione ſua pene dubium niteretur reddere Moguntini primatum. Agnovit ſane ſaltim ex parte hanc æmulationem etiam Guntherus in Ligurino, canens l. 1. in hunc modũ, initio quidem de Moguntina urbe inde de Colonia:

Turribus hæc eadem quondam muriſq; ſuperba,
Pene fuit toto Sedes notiſsma Regno;
Donec ob infandum deteſtandumq; furorem
Strata, luit meritas occiſo Præſule pœnas:
Inde ruinoſis deformis & horrida muris,
Teſtatur juſtas offenſi Principis iras.
Huic, ut præcipuam celebret Germania Sedem,
Invidet, atq; locum tenet Agrippina priorem,
Ambæ metropoles &c.

In tantum igitur evecta jam Colonienſis Sedes, noluit amplius perinde ut antehac, Moguntinæ cedere, ſaltim intra diœceſin ſuam.

2. *Altera* me judice cauſa eſt, quod Henrico illo regnante cum alij Epiſcopi Germaniæ, tum etiam ipſe Moguntinus

plus

plus justo, certe plus solito, sibi arrogaverint in diœcesibus suis. Luitpoldus ipse Moguntinus dici non potest quam fuerit rigidus in tuendis suæ diœceseos illis creditis juribus. Ut ingenium viri omnibus innotescat, recensebo miram historiam, quam habet Conradus Vrspergensis in Chronico, etsi nonnihil forte prolixiorem. *Anno* (inquit Conradus) *Domini millesimo quinquagesimo tertio, Apostolico & Imperatore Natale dominicum divino & regio cultu VVormaciæ agentibus, missarum celebratione in sancta die peracta, ut oportuit, ab Apostolico; in sequenti die Luitpoldum Moguntinæ Sedis Archiepiscopum, utpote in sua diœcesi præcipuum, huic subrogavit officio. Qui peracta processione, & ubi ad hoc ventum est dicta oratione, postquam se in sua Sede locavit quidam ex diaconis suis, Humbertus nomine, sicut multi ob illius festi venerationem solent, lectionem decantavit. Quod quidam ex Romanis Papæ assistentibus vituperantes, & contra Papam, quia Romano more non ageretur, objurgantes persuaserunt ei, ut ad eundem diaconum mitteret, & decantationem interdiceret. Quod cum ille juvenum more contemneret, iterum mittendo Papa interdixit: qui mox eadem vocis sonoritate, qua prius cantavit, legendo decenter lectionem usque ad finem perduxit. Qua finita, Papa illum ad se vocavit, & quasi pro inobedientiæ contumacia degradavit, Archiepiscopus vero misit ad illum, ut suum sibi redderet ministrum. Quod ubi Papa abnuit, Pontifex ut erat antiquæ disciplinæ, licet ægre, patienter tamen interim tacendo sustinuit. Perlecto autem Evangelio & decantato offertorio, sancti sacrificii tempus advenit. Pontifex in Sede sua resedit, vere contestans, nec se, nec alium quemquam completurum illud officium, nisi reciperet processionis suæ ministrum. Quod ubi Apostolicus intellexit, Pontifici cessit, reindutumque ministrum continuo remisit. Quo recepto, debito se Præsul iunxit officio. Qua in re & Pontificis autoritas,*

& Apostolici consideranda est humilitas, dum & ille officii sui dignitatem defendere contendebat, & iste, licet majoris dignitatis, Metropolitano tamen in sua diœcesi cedendum perpendebat. Hactenus Ursperpensis. Non contenderim pro veritate historiæ: quia Lamberto si credendum, non anno 53 sed 51, Wormatiæ natalem Domini Leo Papa cum Cæsare coluit, vivo adhuc Berthono Moguntino, cui Luitpoldus demum post Pentecosten ejus anni successit. Attamen si mores seculi illius videas, non est indigna fide illa Urspergensis narratio. Quanta cæde enim Episcopus Hildesheimensis non dubitaverit sibi primum locum intra suam diœcesin defendere anno 1063, cum horrore legas apud Lambertum Aschafneburgensem. Si vero Luitpoldus Moguntinus ne ipsi quidem Papæ voluit cedere in sua diœcesi, quid mirum est, eodem jure adversus illum esse usum Coloniensem, & pristinum coronandi jus Moguntino saltim ex parte fuisse ereptum?

Quin ad hunc modum sane utrumque illud potuerit oriri, nemo dubitabit humanarum rerum gnarus. Nec enim prudens quis ignorat, quam ab ineptis opinionibus sæpe res maximæ originem cœperint.

VI.

Cæterum hac quoque dubitatione soluta, nihil superest, nisi ut brevibus perlustremus ipsam ultimam Coloniensem Defensionem, si forte illa habeat aliquid quod nondum à nobis sit tactum: ne queamus videri non probe defuncti nostro munere asserendi jus Moguntinum.

Igitur pag. 40 occurrit quidem memoria legis à Carolo Magno latæ, de coronationibus Aquisgrani instituendis: sed illam fabulam jam supra explosimus. Utque vera sit, ni-

fit, nihil facit ad id quod in quæstione est: num si coronatio extra etiam Aquisgranum aut diœcesin Coloniensem sit instituenda, consecrandi officium sit penes Coloniensem an Moguntinum? Nec vero existimaverim, in id factam mentionem illius fabulosæ legis Carolinæ, ut probetur, etiam hodie Aquisgrani solummodo coronationes peragi debere. Fuerit enim hoc conjunctum cum injuria saltim quinque nostrorum proxime sibi succedentium Cæsarum, ut & ultimi Romanorum Regis, ne nunc moveam alia.

Pag. 41 promittunt quidem Defensores, se probaturos suam thesin cum Bullis Pontificum & rescriptis Cæsarum, tum perpetua consuetudine: revera autèm nihil in omni libello minus quam hoc præstant.

Inter bullas Pontificum *ead. pag.* primo loco laudant testem Bullam Leonis III; qua Hildeboldo Coloniensi ille contulerit coronandi jus. Ast bulla illa nusquam comparet & non nisi fabulose jactatur. Utque sit quædam talis Bulla, nihil juverit causam Coloniensem, utpote quum ipsis Defensoribus fatentibus, illa eadem bulla coronationes omnes Aquisgranensium urbi adstrinxerit, ac proinde dederit Coloniensi non nisi sua in diœcesi coronandi facultatem.

Majorem speciem habent verba Innocentii III, Clementis IV, & Urbani IV, Pontificum, adducta pag. 42, 43, & 44. Jam tum vero ostendimus, illa ætate per commenta Aquisgranensia fuisse homines deceptos, ut crederent non esse fas alibi coronari Reges nostros quam Aquisgrani, & quidem à diœcesano Archiepiscopo. Id certe non potest quem latere, qui tantùm est peritus eorum quæ circa coronationem Philippi & Ottonis contigerunt, quanto

nempe cum ſumptu, quanta vi, Cæſares pugnaverint d conciliandis ſibi Aquiſgranenſibus, ut in urbe iſta poſſent coronari.

In hunc ſenſum itaque duntaxat loquuntur etiam illi Pontifices. Nec eſt quod credamus, in hiſce non potuiſſe falli Pontifices; cum utique non ſint quæſtiones fidei, ſed de juribus & inſtitutis Regni Teutonici, in quibus errare non poſſe Pontifices, nemo hactenus affirmavit. Et vero licet his Pontificibus longe plures alios opponere: omnes nimirum illos qui approbaverunt Regum coronationes, extra Aquiſgranum & à Moguntino inſtitutas: quorum numerus longe eſt major numero ternario. Hi ſane non admiſerunt illa: *Ex antiqua Colonienſis Eccleſiæ dignitate Archiepiſcopum ſolummodo Reges & Imperatores coronare debere*; aut illa: *Coronationem Regum Alemanorum ad Colonienſem Archiepiſcopum pertinere.* Ut & ſimilia alia. Sed & jam audivimus, Guilhelmum Hollandum unctum eſſe à Moguntino: ut proinde non ita nude debuiſſet ſcribi fortaſſis in epiſtola ad Richardum Anglum, paulo poſt Wilhelmũ electum Regem: *quod ex officio ſpectet inunctio, conſecratio, & coronatio Regis Romanorum ad Archiepiſcopum Colonienſem.*

Friderici I Cæſaris verba quæ adducuntur pag. 45. nihil ad rem faciunt. Nec enim aliud ille profitetur, quam *ſe debere Regalem unctionem Colonienſi*; quod longe eſt diverſiſſimum ab eo quod probari debuit: omnes omnino Romanorum Reges debere inungi à Colonienſe.

Similiter nihil ad rem faciunt hiſtoriæ quæ adferuntur *à pag.* 45. *uſq. ad* 55, de coronatis Regibus per Colonienſes Archiepiſcopos. Ut enim omnes illæ hiſtoriæ fuerint veræ, nihil tamen aliud docent, quam frequentiſſime omnium coronationes Regias eſſe in diœceſi Colonienſi

ab illo

ab illo Archiepiſcopo inſtitutas. Id quod nemo negat. Probari autem debuit coronationes ſaltim interdum fuiſſe extra illam diœceſin à Colonienſe peractas. In omni autem illa congerie tale aliquod exemplum ne unicum quidem comparet.

Multæ quoque fabulæ irrepſerunt inter hiſtorias illas. Ita pag. 45, Ludovicum Pium coronatum eſſe ab Hildeboldo aſſeritur quidem, ſed jam ſupra à nobis eſt convictum falſi.

Pag. eadem ſcribitur, Lotharium ab eodem Hildebol- do coronatum, idque ſine ullo teſtimonio, tantum ex conjectura. Quaſi vero tum temporis omnis coronatio fuerit peracta ab Epiſcopo aliquo.

Pag. 46 quæ adferuntur de coronatione Cæſarea aliquot Cæſarum poſt Lotharium, nihil faciunt ad noſtrum argumentum. Perperam quoque aſſeritur, de coronatione Regum poſt Arnolphum uſque ad Henricum Aucupem nihil haberi certi: nos jam ſupra Ludovici & Conradi coronationes deſcripſimus.

In coronatione Ottonis II primas partes fuiſſe Archiepiſcopi Colonienſis, pag. 47 perperam item colligitur, ex verbis quidem Rogerii allatis; ceu jam ſupra monuimus.

Similiter quæ adferuntur p. 47 de Warino ægrotante, & quaſi Moguntinus tantum *aſtiterit coronationi Ottonis III*, illa jam ſupra falſi convicimus.

Vt & quæ *eadem pag.* habentur de iterata coronatione Henrici II jam rejecimus.

Pag. 48. Sine cauſa Lamberti Aſchafneburgenſis fides in ſuſpicionem trahitur, & rejicitur exemplum Rudolphi Svevi: utpote quum hujus coronationem omnes pene

Imperii Principes, imo ipse Pontifex Romanus Gregorius VII, tum probaverint.

Pag. 50 frustra jactitantur illa Guntheri verba: *Veteris juris*. Quam vetus illud jus tunc fuerit, & aulam Cæsaream fuisse deceptam, liquidum jam fecimus.

Pag. 51 non male quidem ex Beka notatur, Wilhelmum Hollandum Aquisgrani coronatum esse à Coloniensi: ostendimus vero nos, unctum illum Regem non à Coloniense, sed Moguntino. Sed & coronam Bohemius imposuit, quamvis consensu Coloniensis.

Pag. 52, quæ adferuntur de coronata Elisabetha, Cæsaris Alberti Austriaci uxore, illa nullius esse ponderis, itidem jam supra ostendimus.

Pag. 53. recte quidem asseritur, Trevirensem conatum fuisse dubium reddere ius Moguntinum: at hinc non sequitur, Trevirensis causam fuisse potiorem. Imo necessum est Moguntinus vicerit, utpote qui *intra proximum mensem* debuerit probare ius suum: idque indubie fecerit, cum ex eo tempore à nemine Trevirensium quidquam amplius hac in re fuerit motum.

Quæ pag. 55. 56. & 57 adferuntur ad exempla pro iure Moguntino adducta, jam supra vindicavimus. Perperam quoque adfirmatur p. 57, quatuor tantum adducta esse exempla in Moguntino libello, plura enim re censentur: nos adhuc alia addidimus.

Maximum causæ suæ præsidium videntur Defensores collocare in Aurea Bulla Caroli IV. quare *paginas aliquot integras*, 58 *nimirum*, 59, 60, 61, 62, 63 amplius in illius urgendo patrocinio conterunt. Revera tamen tota illa Bulla nihil habet quod vel tangat leviter hoc negotium: præter pauca hæc verba tit. 4. *Coloniensi Archiepiscopo competit*

dignitas

dignitas nec non officium Romanorum Regi primum diadema imponendi. Hæc vero nihil omnino juvant Colonienſem.

1. *Primum* enim palam eſt, verbis illis nihil novi ſciſci, ſed tantum ſignificari, quonam officio jam tum gauderet Colonienſis. Id cum fuiſſet monitum, Defenſores illi pag. 62 non dubitarunt hoc in ſiniſtrum ſenſum accipere, quaſi nimirum voluerint Moguntini, omnem legis auctoritatem inſtituto iſti de munere coronandi, quod Colonienſi competit, derogare. Perperam vero & præter mentem Scriptorum. Cæterum illis verbis Aureæ Bullæ novi nihil conſtitui, etiam ipſi Colonienſes utique fatentur: utpote qui juris Colonienſis originem arceſſant ab exordio uſque Imperij Germanici. Jam vero liquidum fecimus, omni anteacto tempore, non aliud jus coronandi vel competiiſſe Colonienſi, vel ipſos Colonienſes ſibi arrogaſſe, quam illud quod eſt diœceſeos limitibus definitum. De ulteriore igitur jure aliquo neutiquam ſermo eſt in Aurea Bulla iſthac.

2. Patet hoc ipſum, *ſecundo*, ex ipſamet Aurea Bulla; quippe quæ ponit tanquam certum: ſolum Aquiſgranum eſſe juſtum locum coronationis Regiæ. Verba hæc ſunt: *Invenimus etiam ex clariſſimis relatis & traditionibus antiquorum, illo à tempore cujus contrarii jam non habetur memoria, per eos qui nos præceſſerunt feliciter, eſſe id obſervatum, ut Regis Romanorum, futuri Imperatoris, in civitate Franckeford celebraretur electio, & prima coronatio Aquſgrani, & in oppido Nurenberg prima ſua Regalis curia haberetur. Quapropter certis ex cauſis, etiam futuris præmiſſa ſervari debere temporibus declaramus; niſi præmiſſis omnibus, ſeu eorum alicui impedimentum legitimum obviarit.* Hæc verba utique indicant, ſermonem Cæſari in omni hac Aurea bulla, quod coronationem quidem

dem attinet, esse tantum de eo, quod ordinarie fieri tum solitum, aut fieri inposterum debeat. Ac proinde & illa verba superius adducta ex Tit. 4. non aliter accipi debere: quam ordinarie, & si quando Aquisgrani instituitur coronatio, officiũ diadema imponendi competere Coloniensi.

3. *Tertio* hanc veram esse mentem illorum verborum, confirmat quam maxime ipsorum Coloinensium in eam vetus & perpetua consensio. Nec enim post Auream Bullam latam quisquam eorum vel tentavit extra diœcesin instituere coronationem: cum tamen interdum id minus esset commodum. Adhoc à Ruperto Palatino Cæsare curaverunt quidem singulari privilegio sibi indulgeri, coronationem interdum instituere extra Aquisgranum, diserta tamen addita clausula: *intra suam diœcesin.* Illud ipsum privilegium quoque Carolo V proposuerunt. Nec posthac unquam Moguntino extra diœcesin Coloniensem coronãti, vel facultatem coronandi delegaverunt, vel super injuria sibi facta intentaverunt litem. Quæ jam supra ursimus.

4. *Quarto* etiam hoc observandum unice venit: verbis illis Aureæ Bullæ jus aliquod *consecrandi* Regem neutiquam tribui Coloniensi, sed solummodo jus *primam coronam imponendi.* Hoc unum sane diserte ibi memoratur. Atqui coronæ impositio non est aliquod munus sacerdotale: eoq; olim à Laicis, imo ipsismet Principibus facta est, prout jam tum monuimus. Sola sc. unctio & benedictio aliquid sacri muneris habet. Igitur utut etiam verba illa Bullæ sint intelligenda de aliquo jure, quod per omnem Germaniam competat Coloniensi, hinc tamen minime sequitur, consecrandi jus ad unum illum pertinere. Et vero jam tum clarissimum fecimus, non nisi ex privilegio omne illud jus, etiam intra suam diœcesin, convenire Coloniensi, alioquin

uni

uni Moguntino debitum: privilegia autem ſtricti juris eſſe, nec prodiga aliqua interpretatione amplianda, apud omnes in confeſſo eſt.

Hiſce probe expenſis, non eſt quod in animadvertendis iis, quæ Defenſores diſputant de mente Bullæ aureæ, *ad pag. uſq.* 64. immoremur.

Illa vero quæ *pag. 46* adferuntur exempla coronationum, poſt Auream bullam promulgatam inſtitutarum, potius cauſam Moguntinam juvant, quam Colonienſem; certe nihil illi officiunt. Omnes enim illæ à Colonienſe quidem ſunt inſtitutæ, at non niſi intra diœceſin: idque quioniam ne auſus quidem ille fuerit eas alibi aggredi.

Eadem pag. non potuerunt tamen negare Defenſores, ordine quinque Regias conſecrationes (acceſſit vero jam & ſexta in complementum felix ſecundi ternarii) à Moguntino, non autem à Colonienſe peractas eſſe.

Excuſare nihilominus id conantur paginis ſequentibus eo maxime, quod Colonienſes Principes temporibus coronationum non fuerint infulati, atque adeo inidonei ſacro muneri peragendo: eo etiam, quod nihilominus illi Principes caverint ſuo juri per proteſtationes & acceptas quas vocant aſſecurationes.

Verum enimvero etſi fortaſſis Principes illi crediderint, Moguntinum non potuiſſe rite fungi conſecrandi munere, niſi obſtitiſſet illa ſua inhabilitas, non tamen hoc ipſum præjudicat cauſæ Moguntinæ. Nec enim alienus de rebus tuis error tuis juribus quidquam derogat, ut nec quidquam addit. Probavimus vero jam tum nos, etiamſi fuiſſent infulati Colonienſes illi Prncipes, non potuiſſe tamen ab iis inſtitui ſex illas coronationes Regias;

gias; utpote quæ fuerint peractæ extra Colonienſem diœceſin. Fuit certe hæc Moguntinorum Præſulum perpetua ſententia; eoque uſi ſunt ſuo proprio jure, nullo autem verbulo petierunt à Colonienſibus ſibi illud ad tempus indulgeri. Imo ne ipſi Colonienſes quidem aliquo vel leviſſimo actu Moguntinis coronandi facultatem commiſerunt, aut à ſeſe eſſe commiſſam ſignificavere. Quod fieri debuiſſet, ſi non proprio, ſed alieno munere Moguntini fuiſſent functi. Imo per eſt veroſimile, ſaltim coronationem Maximiliani II (ad cujus exemplum ſequentes ſunt inſtitutæ) ideo eſſe extra Colonienſem diœceſin peractam, ne Colonienſi diœceſano juri quidquam decederet.

Quod Colonienſes petierint ſibi caveri, ne ſuo coronandi juri actibus illis Moguntinis quidquam præjudicaretur, quodque interdum id ipſis fuerit indultum; illi rei ut refragarentur multum Moguntini, nihil fuit cauſæ. Nec enim illis animus unquam fuit, juri Colonienſi ſuis illis coronationibus quidquam derogandi: ut nec derogaverunt. Imo derogare non potuerunt. Omnes enim illæ coronationes ſunt inſtitutæ extra diœceſin Colonienſem, cujus finibus jus Colonienſe circumſcribitur; ac proinde Colonienſe jus verum & priſcum haud læſerunt.

Obſervatu porro dignum eſt, ex iis quidem quæ adferuntur *pag* 66, non liquere, quod anno 1562 Colonienſis crediderit, ſibi per Moguntinam coronationem quidquam derogatum. Etenim verba illa poſſunt intelligi eo ſenſu: quod cautum ſibi voluerit, ne iſthoc coronationis actu forte exiſtimetur omne jus coronandi in Moguntinum eſſe derivatum. Id ſane ex eo colligas meritò, quod quo tem-

tempore Rudolphus II fuit coronatus, Coloniensis ne quidem tali modo sibi caverit, sed tanquam à re non necessaria & inutili abstinuerit. Cautionem certe nullam esse interpositam, palàm est ex ipsa Coloniensium Defensorum narratione, quæ *pag.* 66 continetur. Imo nec in Matthiæ coronatione, dixeris à Coloniense Ferdinando cautionem aliquam interpositam, cum nec illam Defensores attulerint in medium: satis industrii alias causæ suæ patroni. Ne quidem ex verbis Ferdinandi II Cæsaris quæ adducuntur *pag.* 67. certo colligas, Cæsari tum fuisse persuasum id quod hodie à Coloniensibus prætenditur: sed tantùm, ordinarie quidem Coloniensi competere jus coronandi, perinde ut ordinarie coronatio debet fieri Aquisgrani. Id quod nemo negat. Certe alium sensum esse Reversalium literarum anno 1637 Coloniensi à Cæsare exhibitarum, nullo firmo argumento probare est.

Quod *pag.* 68 Defensores voluerunt esse causæ argumentum *ultimum, & instar omnium*, illud sane per est leve, atque adeo indicat, etiam reliqua omnia simili esse levitate. Fuerit enim tale, si in formam syllogisticam cogas:

Si nullus actus coronationis institutus est à Moguntino, quo tempore Coloniensis vel fuit præsens vel infulatus, ex adverso autem contigit, extra diœcesin Coloniensem aliquando coronationem institui præsente Moguntino, ergo coronandi jus simpliciter competit Coloniensi.

At verum est prius E. & posterius.

 Hujus

Hujus ſane argumenti & Major & Minor propoſitio vehementer laborant. Nec enim in Majore ulla eſt vis conſequentiæ; ut patebit, ſi Syllogiſmus in Cathegoricum commutetur. Et vero ſatis eſt probando juri Moguntino, ſi coronationis actus à Moguntino inſtituti fuerint rati. Præſens an abſens fuerit Colonienſis, nihil ad rem facit. Poſſe certe illum per accidens tantùm aut adeſſe aut abeſſe, negari non poteſt. Ad hoc certum eſt, ſi forte Moguntini delegatione Colonienſis actum coronandi aliquem exercuerit, eo utique nihil acceſſiſſe juris Colonienſi. Certe ſi Majorem illam propoſitionem velis in cathegoricam mutare, quatuor aut quinque terminis Syllogiſmus conſtabit.

Minor quoque falſiſſima eſt. De Ottone enim ſaltim I, ut & de Conrado II, deque Wilhelmo conſtat, & extra controverſiam eſt, (nec enim alios nunc tangam) conſecratos illos eſſe à Moguntino, præſentibus infulatis Colonienſibus. Nec coronata eſt Elizabetha Auſtriaca (quod unum jactant, etſi una hirundo ver non faciat, ut eſt in proverbio) extra diœceſin Colonienſem, proprio Colonienſis jure, quod falſo ſupponitur; ſed tantum ex commiſſione & ſingulari conſenſu Moguntini.

Proponemus ex adverſo nos argumentum longe validius & certius.

Si nullum omnino coronationis actum Colonienſes exercuerunt extra diœceſin, ab initio uſque Imperii Germanici, etſi id ut facerent ſæpe res prope flagitavit, ergo nec jus illis hactenus fuit coronandi extra diœceſin.

At

At verum est prius: ut supra probavimus.

Ergo & posterius,

Addemus & alterum:

Si Moguntinus sæpius coronavit Reges, & quidem omnes consecrationes, quæ extra diœcesin Coloniensem fuerunt institutæ, peregit, probantibus omnibus Ordinibus Imperii, imo ipsis Pontificibus Romanis, competit Moguntino jus coronandi saltim extra diœcesin Coloniensem.

At verum prius est: quod probavimus.

Ergo & posterius.

Pag. 69 perperam Moguntinæ causæ patroni tanguntur, quasi illi jus coronandi ad jura diœceseos restrinxerint. Nec enim hoc illis venit in mentem. Tantum hoc voluerunt; Coloniense omne jus niti prætextu juris diœcesani. Quod revera est nihili, nisi accessisset longi temporis præscriptio quædam.

Reliqua non indigent aliquo responso. Nam & illud nullius est momenti: quod nimirum Buxtorfius, Rumelinus, Ostermannus, & alii nonnulli, Coloniensi causæ adstipulati sint. Nec enim errores scriptorum detrahunt quidquam solidis Principum juribus. Et quid est notius, quam ab illis, cætera præclaris viris, complura esse commissa ob ignorantiam rerum veterum, aliorumque Imperii actuum?

QUUM itaque in Defensione etiam novissima Coloniensi

nienſi nihil occurrat, quo Moguntinum jus ſaltim improbabile poſſit merito reddi, illud vero firmis argumentis jam ſit ante aſtructum, non eſt quod huic loco amplius immoremur

Deum veneror; ut, cuivis jure ſuo reddito, pax & tranquillitas publica Imperii ſalva ſemper maneat floreatque.

F I N I S.

HERMAN. CONRINGIUS
BENEVOLO LECTORI
S. P. D.

QVum mota inter Eminentissimos Principes Electores, Moguntinum & Coloniensem, de Coronandi jure controversia, rogatus sententiam, libere illam anno seculi hujus quinquagesimo quinto prompsissem, nihil minus cogitabam, quam fore ut mihi hinc nasceretur aliqua diversæ partis offensa. Nec enim nomen meum addideram, & sic temperaveram calamum, ut nullam jure succensionem possem mereri. Cum placuisset tamen Moguntinis non vulgare duntaxat typis Francofurti libellum meum, sed illi etiam nomen meum præfigere, minus emendate autē omnia produissent in lucem, coactus fui nomine haud dissimulato alteram hîc curare editionem auctiorem nonnihil emendatioremque: non ignarus licet quæ mihi iam tempestas immineret. Quæ hinc inde acta ex eo fuerint tædet memorare. Quoniam vero inter Eminentissimos illos Principes non multo post omnia componerentur, equidem gratulatus sum Germaniæ nostræ: utpote cujus salus, hodie quidem, sita unice est in Magnorum Principum concordia; totâ republicâ cæteroquin vehementer debili. Quum autem exempla libelli mei utriusq; editionis dudum fuerint distracta, & tamen compositis quamlibet omnibus,

illa

illa etiamnum paßim sed frustra à me pariter & bibliopolis petantur, non abs re futurum judicavi si & tertia vice in lucem prodeat. Vt refodere velim compositam litem absit; (nec enim pace ac tranquillitate publica quidquam est mihi magis carum) cum tamen nihil dubitem ex vero omnia abs me esse disputata, non possum non simul existimare, ad laudem perpetuam optimorum Principum pertinere, quod jure suo cum vero tum credito, cedere nonnihil maluerint quam suis dissidiis commodo publico nocere. Quæ res memoratu utiq; digniβima est, & quæ in exemplum illustre, imo in regulam quasi, exstet omnibus imposterum imitandum. Quandoquidem vero paucis hactenus innotuerit, quibus legibus negotium illud arduum hodie stet definitumq; sit, visum est adjungere meo opusculo ipsas pacti tabulas. Deum autem obsecro, ut civili omni etiam aliorum Principum discordia sopita, Imperii Germanici respublica ita vigeat, ita floreat, quo etiam adversus externa mala, cumprimis immanem illam Turcicam vim, firma valeat persistere & secura. Helmestadii in Acad. Iulia XXII Januarij Anno CIↃ. IↃ. C. LXIV.

Demnach

DEmnach zwischen denen Hochwürdigsten auch Durchleuchtigsten Fürsten uñ Herrn/ Herrn Johan Philippen Ertzbischoffen zu Meintz/ deß heiligen Römischen Reichs durch Germanien Ertzkantzlern und Churfürsten/ Bischoffen zu Würtzburg und Hertzogen zu Francken/ So dann Herrn Maximilian Henrichen Ertzbischoffen zu Cöln/deß heiligē Römischen Reichs durch Italien Ertzkantzlern und Churfürsten/ Bischoffen zu Hildesheim uud Lüttich/ Administratorn zu Bergdeßgaden/ in Ob- und Nieder Bäyern/ auch der Obern Pfaltz/ in Westphalen/ zu Engern und Bullion Hertzogen/ Pfaltzgrafen bey Rhein/ Landgrafen zu Leuchtenberg/ Marggrafen zu Franchimont/ etc. Zeithero sich umb deßwillen Irrung und Streit erhalten/ daß Ihre Churfürstl. Durchl. zu Cölln die Krönung eines erwehlten Römischen Königes Ihro und dero Nachkommen am Ertzstifft Cölln allein/und zwar nicht nur zu Achen und in dero Cöllnischen Ertzbischofflichen Provintz/ sondern auch durchgehends im gantzen heiligen Reich Teutscher nation, ohne unterschied/ krafft zu solchem end angezogener güldenen Bull Käyser Carls deß Vierten/ zueignen; hingegen aber Ihre Churfürstl. Gn. zu Maintz/ der güldenen Bull nach/ die Stadt Achen zwar Ihrer Churfürstl. Durchl. und dem Ertzstifft Cölln gestehen/ Ihro doch und dero Nachkommen am Ertzstifft Maintz alle übrige Ort deß heiligen Reichs Teutscher nation,

Krafft vor Sich angezogenen alten Herkommens und possess attribuiren wollen. Als haben beyderseits höchstgedachte Ihre Churfürstl. Gn. und Durchl. zu Maintz und Cölln für Sich und Ihre Nachkommen an dero Ertzstifftern/ zuvorderst Gott zu Ehren/ dem Vaterland und dero Ertzstifftern Land und Leuten zum besten/ nach reiffen der Sachen vorbedacht/ sich in der Güte einmütig und freundbrüderlich verglichen/ wie folget.

I. Wollen Ihre Churfürstl. Gn. zu Maintz und dero Nachkommen am Ertzstifft Maintz/ zu fortpflantzung beständigen wolvernehmens/ guter correspondentz und Freundschafft/ wann die Quæstio, Ob die Krönung an einem andern/ als in der güldenen Bull bestimbten Ort verrichtet werden solle? Vorkombt/ Sich nicht allein mit Ihro Churfürstl. Durchl. zu Cölln und dero Nachkommen am Ertzstifft Cölln/ einstimmig erklären/ sondern auch dahin bemühen und vermitteln helffen/ damit die besagte Quæstio im Churfürstl. Collegio bey überlegung der Capitulation und vor der Wahl jedesmal vorgenommen und erörtert/ und die Krönung zu Aachen werckstellig gemacht werden/ nisi impedimentum legitimum obviaverit, wie die güldene Bull selbst redet tit. 25. vel 28. §. Invenimus etiam.

II. Das beyden Ihren Churf. Gn. und Durchl. zu Maintz und Cölln/ die Würde und das Ampt zu Krönen in ihren Ertzbisthumben undisputirlich/ und zwar jedem in seinem Ertzbisthumb/ und Seiner propriâ diœcesi, allezeit allein und privativè zukommen solle.

III. Ob aber ausserhalb dieser beeden obgedachten Ertz-bißthumben Maintz und Cölln/ die Krönung in einigen dern underhabenden suffraganeaten, oder in andern ausser der Ertzbischöfflichen Maintz- und Cöllnischen Provinciẽ gelegenen Ertz- und Bischthumben geschehen würde/ alß-dann solle dieselbe alternativè von beyden Herrn Chur-fürsten Maintz und Cölln verrichtet / und also ausser Aachen/ und denen von beyden Herrn Churfürsten Sich vorbehaltenen jhren eigenẽ diœcesen und Ertzbischthum-ben/ im gantzen heiligen Reich zwischen jhnen der Krö-nung halber eine durchgehende gleichheit ins künfftig gehalten werden.

IV. Dafern die Krönung ausser denen Maintz- und Cöllnischen Ertzbischthumben/ es sey inner- oder ausser-halb beyderseits provincien, vorgenommen werden solte/ alsdann sollen bey obbemelter alternation Jhre Churf. Durchl zu Cölln den Anfang machen/ worzu Jhre Chur-fürstl. Gn. zu Maintz/ zu mehrer bezeigung Jhrer trewẽ freundbrüderlichrn affection, nicht allein Sich freywillig erkläret/ sondern dabenebend auch des erbietens seind/ bey nechster Wahl und deren Capitulation dahin bestmög-lichst zu cooperiren, damit diese jetzbevorstehende Krö-nung in der Stadt Cölln (weiln etwan wegen deß kurtz-hiebevorn zu Aachen vorgangenen Brandschadens der accommodation halber daselbsten es unbequem fallen dörffte/) verrichtet werden möge.

V. Solle dieser Vergleich nicht allein von beyden Herren

Herren Churfürsten unterschrieben / sondern auch von beyden Domkapitulen zu Maintz vnd Cölln mitbewilliget/ und zu ewigen tagen hierauff einmütiglich/ vest/ vnd vnverbrüchlich gehalten/ auch andere explicationes, extensiones, oder limitirungen darin keineswegs zugelassen/ viel weiniger daß geringste sonsten dargegen attentirt werden. Dessen allen zu Vhrkund haben beyde Höchstgedachte Ihre Churf. Gn. und Durchl. Maintz und Cölln für Sich und beyderseits Nachkommen an dero Ertzstifftern/ Fünff dieser verglichenen Recess unterschrieben und versiegelt/ Welche auch beyde Hochwürdi. DomCapitul zu Maintz und Cölln mit bewilliget/ und zugleich vollenzogen haben/ darob ein Original Ihrer Churfürstl. Gn. zu Maintz/ eines Ihrer Churf. Durchl. zu Cölln/ zu dero Archiven, auch in dem Domcapitul eines/ und dann eines zur Reichs Kantzley außgeantwortet/ und verwahrlich auffbehalten werden sollen. Geschehen den 16. Junij des 1657. Jahrs.

Johann Philip. Maximilian Heinrich.

L.S.	L.S.	L.S.	L. S.
Elect. Mog.	El. Col.	Cap. Mog.	Cap. Col.

